

ÇANAKKALE TURİZM ÇALIŞTAYI RAPORU

11 NİSAN 2011 (Son güncelleme: Ağustos 2012)

SUNUŞ

Günümüzde tüm dünyada iktisadi kalkınma anlayışı değişmekte ve yerel aktörlerin karar almada daha fazla etkin olduğu bir yaklaşım hâkim olmaktadır. Buna paralel olarak ülkemizde 2002 yılında Avrupa Birliği İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırmasına (İBBS) uygun olarak üç düzeyde bölgeler oluşturulmuş ve Düzey 2 bölgelerinde Kalkınma Ajansları 2006 yılından itibaren kurulmaya başlamıştır. Bu kapsamda Çanakkale ve Balıkesir illerinden oluşan TR22 Düzey 2 Bölgesi için Güney Marmara Kalkınma Ajansı kurulmuştur.

Kalkınma Ajansları buldukları bölgelerin içsel potansiyellerini hareket geçirmek için gerekli birçok faaliyet gerçekleştirmektedir. Buna paralel olarak sektörel çalışmalara başlanmış ve ilk aşamada bölgemizin öncü sektörlerinden turizm konusunda çalıştaylar yapılarak turizm sektörünün zayıf ve güçlü yanları ile fırsatları ve tehditleri tartışılmıştır. Turizm sektöründeki tüm paydaşların bir araya getirilerek çözüm önerilerinin tartışıldığı toplantılar hem turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının sesinin karar alma organlarına daha fazla duyurulmasına yardımcı olmuş, hem de bu sayede karar alıcıların daha sağlıklı kararlar alabileceği bir bilgi girişi sağlanmıştır. Yönetişim kavramının bölgede ilk kez bu kadar kapsamlı bir şekilde uygulamaya konulması ise çalıştayların diğer bir katkısı olmuştur.

Çalıştayın önemli bir sonucu da aktörler arasındaki koordinasyonun artırılmasının ve güven tesisinin gerekliliği olarak çıkmıştır. Kalkınma literatüründe son zamanlarda sıkça vurgulanmaya başlanan sosyal sermaye kavramı bir ülkenin gelişmişlik seviyesinde koordinasyon ve güvenin önemini vurgulamaktadır. Ölçülmesi ve değerlendirilmesi çok soyut olan bu kavramın içeriğinin bölgedeki aktörlerin etkileşiminin artırılacağı çalıştaylar ve platformlar aracılığıyla yaygınlaştırılması gerekmektedir ve bu sayede paydaşların içinde yaşadığı ağ toplumunun nimetlerinden olabildiğince faydalanabilmesini sağlayacak bir ortam oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Güney Marmara Kalkınma Ajansı bölgedeki paydaşların ulusal ve uluslararası ekonomiye entegrasyonunda bir arayüz kurumu olmayı kendisine önemli bir hedef olarak koymuştur. Bölgedeki paydaşların bu kurumun desteklerinden ve ağ ilişkilerinden azami şekilde faydalanması günümüzün rekabetçi dünyasında onlara büyük bir güç katacaktır. Nitelikli personeli ve iyi işleyen kurumsal yapısıyla ajansın tüm paydaşlara olanca gücü ve samimiyetiyle yardımcı olacağına inancım tamdır. Oldukça başarılı geçen bu çalıştaylar da bu inancımı pekiştirmiştir. Çalıştayların düzenlenmesinde emeği geçen tüm GMKA çalışanlarına, çalışmaya aktif katılım gösteren ve değerli fikirlerini bölgemizin kalkınmasına seferber eden tüm katılımcılara teşekkür eder, çalıştayların sonuçlarının bölgemize hayırlı olmasını dilerim.

Güngör Azim TUNA
Çanakkale Valisi
GMKA Yönetim Kurulu Başkanı

ÖNSÖZ

Güney Marmara Kalkınma Ajansı'nın öncelikli amaçlarından biri, bir karardan etkilenenlerin o kararın alınmasına katkıda bulunmasını ifade eden yönetim kavramını bölge aktörlerine benimsenmesini sağlamak ve tüm paydaşların sürece katılmasına olanak tanımaktır. Gerçekleştirilen turizm temalı çalıştaylar bu amaca ulaşmakta önemli bir adımdır. Bu çalıştaylarda öne sürülen görüş ve ihtiyaçlar önemli birer girdi olarak göz önüne alınmış ve rapora yansıtılmıştır. Çalıştaylar sonucunda sağlanan girdiler, bölgenin stratejik planlamasının yapılması, ajans kaynak tahsislerinin planlanması ve programlanması gibi gelecekte yapacağımız uygulamaların analitik muhtevasının sağlam ve gerçekçi temeller üzerine oturmasına katkıda bulunacaktır.

Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından katılımcı bir anlayışla hazırlanan bölge planında bölgemizin korunması gereken birçok tarihi, kültürel ve doğal alana ev sahipliği yaptığı vurgulanmıştır. Bu potansiyellerin etkin bir şekilde değerlendirilmesiyle bölgenin öncü sektörlerinden biri olan turizmde yüksek katma değer oluşturabileceği saptanmıştır. Ayrıca önemle vurgulanan bir nokta da turizmin geliştirilmesinin kirliliğe çevre dostu bir istihdam alternatifi olabileceğidir. Bu durum, geçen yıl yapmış olduğumuz arama konferansları neticesinde belirlenmiş olan bölge vizyonumuz 'Ekolojik Kalkınmış Yaşanacak Bölge Güney Marmara' ile uyumludur.

Dünya ekonomisine entegrasyonda yüksek katma değerli ve pazarı hızla büyüyen turizm sektörü önemli bir alan olarak göze çarpmaktadır. Dünya Turizm Örgütü verilerine göre 2010 yılında bir milyar olan turist sayısının, 2030 yılında bir buçuk milyarı aşacağı öngörülmektedir. Türk turizm sektörü de 2023 yılı turizm projeksiyonuna göre, 50 milyon yabancı turist, 20 milyon yerli turist, 5 milyon istihdam ve 50 milyar dolar gelire ulaşacaktır. "Hızla gelişen pazardan biz nasıl pay alırız?" sorusu bölgemizin kalkınması için önümüzde duran en önemli sorulardan biridir. Bölgemiz, ülkemizde turizmin ilk atak yaptığı yıllar olan 1980'lerde önemli bir turizm merkezi olarak göze çarpmaktaydı. Fakat şimdi görece olarak ülkemizde geri bir noktada bulunmaktadır. "Bunu tekrar nasıl eski haline getirebiliriz?" sorusunun da cevabı bulunmalıdır. Yapacağımız çalıştay bu soruların cevaplarının bulunmasına ve daha sonra icra makamlarının takdirine sunulacak olan eylem planının oluşturulmasına vesile olacaktır.

Bölgemiz farklı renk ve tatlar arayan, değişen turist profilinin talep ettiği tüm özellikleri içinde barındıran bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin harekete geçirilmesinde çok değerli vakitlerinizi bölgemizin kalkınmasına ayırdığınız için katılımcılara çok teşekkür ederim. Turizme olan desteklerimizin artarak devam edeceğini belirterek oluşturulan raporun bölgemize hayırlı olmasını diliyorum.

Mustafa GÜNDOĞAN
Genel Sekreter

Güney Marmara Kalkınma Ajansı

Çanakkale Turizm Çalıştayı
11 Nisan 2011 – Çanakkale
İda Kale Resort Hotel, Güzelyalı, Çanakkale

Çalışma Programı

09:00-09:30	Kayıt
09:30-10:05	Açılış Konuşması Sn. Mustafa GÜNDOĞAN – GMKA Genel Sekreteri
	Ajansın Tanıtımı Sn. Abdullah OSKAY – GMKA Planlama Programlama ve Koordinasyon Birim Başkan Vekili
	Çanakkale’de Turizmin Mevcut Durumu Sn. Özcan ALARSLAN – Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdür Vekili
10:05-10:45	Tanışma
10:45-11:00	Çay/Kahve Arası
11:00-12:30	Grup Çalışması: İçsel ve Dışsal Faktör Analizi ve Sorun Tespiti
12:30-13:30	Öğle Yemeği
13:30-14:30	Grup Sunuşları ve Sorunların Tartışılması
14:30-15:00	Grup Çalışması: Sorunların Önceliklendirilmesi
15:00-15:15	Çay/Kahve Arası
15:15-16:15	Grup Çalışması: Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi
16:15-17:30	Grup Sunuşları
17:30-17:45	Kapanış ve Çalıştay Programının Değerlendirilmesi

İÇİNDEKİLER

I. Çanakkale’de Turizm Sektörü	5
II. Çanakkale’de Turizm Çeşitliliği	9
A. Deniz ve Kıyı Turizmi:	11
B. Termal Turizm	12
C. Eko-turizm	15
D. Kültür Turizmi	15
1. Milli Parklar	16
2. Antik Kentler, Ören Yerleri ve Müzeler	18
3. Festivaller	19
III. Turizm Altyapısı	21
A. Konaklama ve Tesisler	21
B. Seyahat Acenteleri	23
IV. Ulaşım	25
A. Karayolu	25
B. Denizyolu	27
C. Havayolu	29
V. Çanakkale Turizm Çalıştayında Belirlenen Sorunlar ve Çözüm Önerileri	31
A. Pazarlama ve Tanıtımın Etkinleştirilmesi	31
B. Turizm Ürünleri Çeşitliliğinin Artırılması	32
C. Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesi	34
D. Altyapı ve Kentsel Planlamanın İyileştirilmesi	36
E. Koordinasyonun Etkinleştirilmesi	37
F. Çevrenin Korunması	37
G. Sınır Ötesi İşbirliklerinin Geliştirilmesi	38
VI. Ek 1. Çanakkale Turizm Çalıştayı Katılımcı Listesi	39

I. Çanakkale’de Turizm Sektörü

Birçok ekonomik alanı yakından ilgilendiren turizm sektörü değişik yönleriyle önem taşımakta ve iyi yönetilmediği takdirde doğal kaynakların tahribine, sosyal ve kültürel kirlenmeye, mali kaynakların israf edilmesine ve ileri seviyelerde ekonomik dengesizliklere sebep olmaktadır. Bu nedenle muhtemel zararları en düşük düzeye indirmek ve turizm sektöründen en yüksek faydayı elde etmek için uzun vadeli planlar hazırlayarak isabetli politikalar belirlemek ve bu programlar çerçevesinde hareket etmek gerekmektedir.

1960 yılına kadar turizm sektörüne gereken önemi göstermemiş olan devlet, bu yıldan sonra düzenlenen ve uygulanmaya başlanan gelişme politikası niteliğindeki ulusal kalkınma planlarında turizmin geliştirilmesi için gerekli önlemlere yer vermiştir. Türkiye’de 1963 yılından bu yana uygulanan Planlı Kalkınma Dönemi’nde turizm sektörüyle ilgili olarak pek çok tedbir alınmış ve uygulamaya konulmuştur. Cumhuriyet sonrası turistik gelişim sürecinde en önemli ve üzerinde durulması gereken dönem 1982 sonrası dönemi olmuştur. Bu dönem içerisinde Türkiye turizm tarihinde önemli mesafeler kat edilmiş; birkaç yıllık bir süre içerisinde ulaşılan turistik arz kapasitesi, elde edilen döviz miktarı ve ulaşılan yabancı turist sayısında büyük gelişmeler yaşanmıştır¹.

Çanakkale’de turizm yatırımlarının artması ve sektörün canlanması tüm Türkiye’de olduğu gibi 1982 yılından sonra başlamıştır. Bu tarihte yürürlüğe giren Turizm Teşvik Kanunu ile özel sektöre sağlanan kredi kolaylıkları artmış ve teşvikler çeşitlendirilmiştir. Ancak teşviklerde Çanakkale ilinin (Gökçeada ve Bozcaada hariç) 2. Bölge olması teşviklerden yüksek oranda faydalanmasını engellemiş ve hak ettiği payı alamamasına neden olmuştur. 1982 yılından itibaren Kalkınma Planları çerçevesinde il’in altyapısı geliştirilmeye çalışılmış, ulaştırma alanında az da olsa gelişme sağlanmış, Çanakkale turizminin çeşitlendirilmesi çalışmalarına ağırlık verilmiş, eğitim ve çevre politikaları konusunda ilerlemeler sağlanmıştır².

2006-2011 yılları arasındaki yatırım teşvik istatistikleri incelendiğinde Çanakkale İli’nin turizm sektöründe aldığı teşviklerin çok kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu sektörde en fazla teşvik belgesi Antalya, Muğla ve İstanbul gibi illere verilmiştir. Çanakkale’ye verilen turizm teşvik belgeleri tablo 1’de görülmektedir.

Tablo1 : Çanakkale İline Verilen Turizm Teşvik Belgesi Sayısı ve Yatırım Miktarları

Yıllar	Teşvik Belgesi Sayısı	Sabit Yatırım (TL)
2006	3	9.3331.742
2007	1	1.600.000
2008	1	1.618.050
2009	2	12.923.206
2010	1	2.789.650
2011	2	4.569.001

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı

1. M. Öztürk Sözen, 1982 Sonrası Dönemde Türkiye’de Uygulanan Turizm Politikaları ve Turizm Politikalarının Çanakkale Ekonomisine Etkileri (Yüksek Lisans Tezi), ÇOMU Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, 2006.
2. A.g.e.

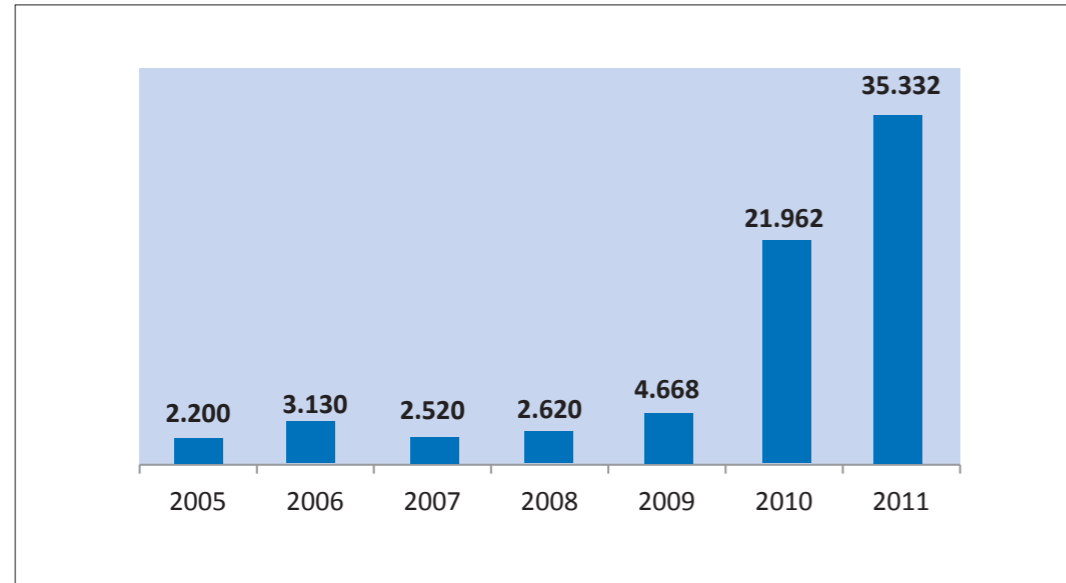

Çanakkale'nin Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri 2009 yılında çıkarılan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'a istinaden turizm teşviklerinden öncelikli olarak yararlanmaya başlamıştır. Bu karar Adalarda kısa sürede etkisini göstermiş Adalara ulaşım olanaklarının artırılması ve turizm yatırımlarının bölgede yoğunlaşması ile Gökçeada ve Bozcaada bir cazibe merkezi haline getirilmiştir.

2005-2010 yılları içerisinde turizm sektöründeki kamu yatırımları incelendiğinde turizm teşviklerinde olduğu gibi en yüksek yatırımların Antalya, Muğla, Bursa ve Trabzon gibi turistik kimliği ön plana çıkmış illere yapıldığı görülmektedir. Ancak Çanakkale iline de her sene ortalamasının üstünde yatırımlar yapılmış özellikle ildeki tarihi değerler koruma altına alınmıştır. 2010 yılında 21.962.000 TL ve 2011 yılında 35.332.000 TL ile turizm sektöründe en yüksek yatırımın Çanakkale iline yapılması dikkat çekici bir noktadır.

Grafik 1: Çanakkale İline Yapılan Kamu Yatırımları (Bin TL)

Kaynak: DPT, 2011 Yılı Kamu Yatırımlarının İllere Göre Sektörel Dağılımı

Türkiye'nin turizm sektöründe hazırladığı en son plan olan Türkiye Turizm Stratejisi ve Eylem Planı'nda ise Çanakkale ile ilgili çeşitli stratejiler geliştirilmiştir. Çanakkale ilinde kruvaziyer turizminin geliştirilmesi için gerekli altyapı çalışmalarının yapılması da bunlardan biridir. Bu stratejilerle ve Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan bölge planındaki hedeflerle uyumlu olarak, "Çanakkale Merkez Turizm Projesi" adı altında 3 milyon 540 bin metrekarelik arazide, marina ve kruvaziyer limanı inşasının 2012'de başlayıp 2015 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Proje kapsamında bin yat kapasiteli bir marina ve 6.500 yolcu kapasitesine kadar 4 kruvaziyer gemiye aynı anda hizmet sunabilecek bir liman yapılacaktır. Bunun yanında Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odası, Bilim Teknoloji ve Sanayi Bakanlığından İl'de marina işletmesi kurulmasına yönelik izin talep etmiş bulunmaktadır. İzin alınması ile birlikte inşa edilecek marinanın uluslararası tecrübeye sahip, gerekli yeterlilikteki bir firmaya yap-işlet-devret yöntemi ile kiralanması düşünülmektedir.

Eylem Planında yer alan diğer önemli stratejiler, Çanakkale ve komşu iller arasında bölünmüş yol bağlantılarının yapılması, Çanakkale Havaalanı'nın uluslararası uçuşlara açılması ve sağlık turizminde çeşitli yatırımların yapılması olarak belirlenmiştir.

Bu planların dışında Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından Çanakkale'ye gelen turistlerin doğru bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi konusunda profesyonel turist rehberlerine ihtiyaç duyulduğunun tespit edilmesi üzerine 166 profesyonel turist rehberine "Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Park Alanında Uzmanlaşma Eğitimi" verilmiştir. İl Müdürlüğü'ne kayıtlı toplam 89 profesyonel turist rehberi bulunmaktadır.

II. Çanakkale’de Turizm Çeşitliliği

Topraklarının büyük bölümü Marmara Bölgesi sınırları içinde kalan, Asya ve Avrupa kıtalarında toprakları bulunan, kendi adını taşıyan boğaz ile ikiye bölünmüş Çanakkale ili Türkiye’nin kuzeybatısında yer almaktadır. İl sınırları içinde yer alan Baba Burnu Anadolu’nun, Gökçeada’daki İncirburnu ise Türkiye’nin en batı noktasıdır. Ege ve Marmara Denizi’ne kıyısı bulunan ilin toplam kıyı uzunluğu 671 km’dir. Doğal güzellikleri, ince kumlu kumsalları, jeotermal kaynakları, tarihi ve kültürel değerleri Çanakkale’ye zengin bir turizm merkezi olma özelliği kazandırmaktadır.

Ege Denizi’nde Türkiye’ye ait en büyük adalar olan Gökçeada ve Bozcaada Çanakkale iline bağlıdır. Hem jeopolitik önemleri hem de teşviklerde öncelikli bölge olarak tanımlanmasından dolayı Adalar Çanakkale turizminde önemli yer tutmaktadır.

Ege Denizi’nin kuzeyinde bulunan Gökçeada 95 km kıyı şeridinde sahiptir. Ada aynı zamanda Türkiye’nin hem en büyük adası hem de en batı noktasıdır. Gökçeada’nın turizm ana kaynakları bakımından büyük bir potansiyele sahip olması ve son yıllarda turizmin gelir yaratıcı etkisinin yerel halk tarafından anlaşılması ile birlikte Ada’nın turizm bakımından gelişmeye başladığı söylenilebilir. Özellikle pansiyonculuk Ada’nın gelişmesi için önemli bir yere sahiptir. Hâlihazırda Gökçeada’da 200’den fazla pansiyon bulunmaktadır. Çeşitli kültürlerin buluştuğu Ada’da camiler, kiliseler, manastırlar ve eski Rum evleri ve modern mimari örnekleri bir arada bulunmaktadır. Türkiye Deniz Araştırmaları Vakfı’nın girişimleriyle Kaleköy ve Kuzu Limanı arasında kalan sahil kısmı, zengin su altı güzellikleri nedeniyle Deniz Koruma Alanı olarak ilan edilmiştir.³

Bozcaada, Çanakkale Boğazı’ndan Ege girişinin 18 deniz mili güneyinde yer almaktadır. İlçenin ekonomik yapısı genellikle bağıcılığa dayanmaktadır. Ayrıca balıkçılık ve önemi son zamanlarda anlaşılan turizm işletmeciliği de diğer gelir kaynaklarındandır. Ada’nın temiz plajları, üzüm bağları, çamlıkları, deniz ürünleri, şarabı ve temiz havası en önemli turizm değerleridir⁴.

3. Sözen, 2006.
4. Sözen, 2006.

Harita 1: Çanakkale İli

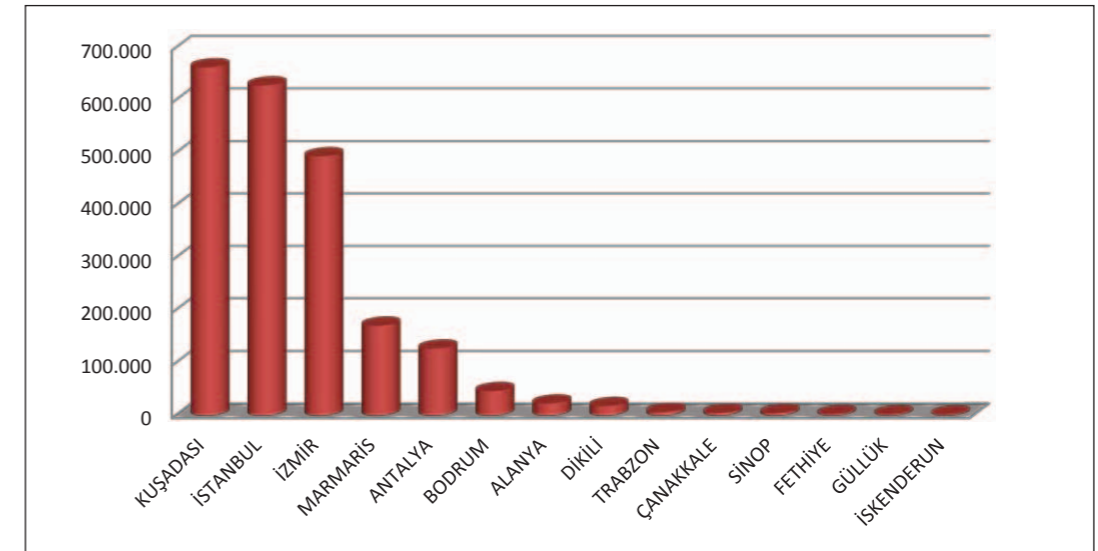

A. Deniz ve Kıyı Turizmi:

Çanakkale ili turizmin birçok çeşidinin uygulanması için elverişli topraklara sahiptir. İl'in turizm sektörüne katkısı açısından Ege Denizi kıyılarındaki geniş kumsalların ve temiz plajların önemi büyüktür. Türkiye'deki turizm faaliyetlerinin büyük bir kısmını kıyı turizminin oluşturduğu göz önüne alındığında Ayvacık, Gökçeada, Bozcaada, Lapseki ve Ezine gibi ilçelere sahip olunmasının önemli bir avantaj olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde iyi bir çevre yönetimini temsil eden mavi bayrak ödülüne sahip 324 plajdan 5'i Ayvacık ilçesindedir.

Çanakkale ili kruvaziyer ve yat turizmi açısından önemli potansiyelleri içinde barındırmaktadır. Deniz turizminin yeterince gelişmemiş olması, gelen turistlerin il ekonomisine yaptığı katkının istenilen düzeye çıkarılmasını engelleyen unsurlardandır. Denizcilik Müsteşarlığı'nın 2011 yılı verilerine göre Çanakkale ili limanlarına toplam 23 kruvaziyer gemi yanaşmış ve 4.371 yolcu getirmiştir. Diğer illere gelen toplam gemi ve turist sayısı ile karşılaştırıldığında il'in bu turizm çeşidinden aldığı pay oldukça düşük orandadır. Gerekli altyapı çalışmalarına yukarıda bahsedildiği üzere başlanmıştır.

Grafik 2: İller Bazında Limanlarımızı Ziyaret Eden Kruvaziyer Yolcu Sayısı(2011)

Kaynak: T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı

Çanakkale ili kıyıları dalış sporları, yamaç paraşütü ve sörf sporu için de uygun koy ve körfezlere sahiptir. Edremit Körfezi, Saros Körfezi ve Gökçeada kıyıları profesyonel dalgıçların tercih ettiği dalış merkezlerindedir. Dalgıçlık, alternatif bir turizm çeşidi olan çeşitli zamanlarda batmış olan gemi ve denizaltıları araştırıp keşfetmeyi amaçlayan batık turizmini de beraberinde getirmektedir. İl kıyılarının farklı noktalarında Çanakkale savaşlarında kullanılmış çok sayıda gemi ve denizaltının enkazı bulunmaktadır.

sıra turizmin bölgesel kalkınmanın önemli bir aracı olması, Avrupa'daki demografik eğilimlerin termal turizme ilgi duyan yaşlı kesime doğru kayması ve Ortadoğu pazarına yakınlık avantajları gibi unsurlar dikkate alınarak Güney Marmara (Troya) Termal Turizm Master Planı hazırlanmıştır.

Termal Turizm Master Planı dahilinde termal merkezler odak noktası haline getirilmiş ve çeşitli tur güzergahları öngörülmüştür. Bu bağlamda bölgede yer alan güneybatı mesafedeki Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, Troya Tarihi Milli Parkı ve Assos Antik Kenti gibi antik kentleri kapsayan kültür turizmi güzergâhları ile Ege kıyı bandı, Kazdağı Milli Parkı, Saros Körfezi, Bozcaada ve Gökçeada vb. alanlarda doğa ve kıyı turizmi güzergahları belirlenmiştir.

Harita 2. Çanakkale Jeotermal Haritası

Çanakkale'de bulunan çok sayıda kaplıcalardan önde gelenleri aşağıda açıklanmıştır⁷

Ezine-Kestanbol Kaplıcaları:

1991 yılında termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Kaplıca tesisleri bünyesinde, otel, havuz, banyo ve moteller bulunmaktadır. 73 derece sıcaklığındaki suyu, demir ve kalsiyum içermektedir. Çanakkale'nin, Ezine ilçesi, Kestanbolu köyü yakınlarındadır. Turizm Merkezinde Sağlık Bakanlığınca ruhsatlı Kestanbol Kaplıcaları Tesisi bulunmaktadır.

Tablo 2: Çanakkale İli Kıyılarında Bulunan Batıklar

BATIĞIN ADI	AİT OLDUĞU ÜLKE	TARİH / MEVKİ
Mesudiye Zirhlisi	Türkiye	13.12.1914 Kepez Sarısığlık Mevkii
Saphir Denizaltısı	Fransa	15.01.1915 Nara Akaryakt İskelesi
Bouvet Zirhlisi	Fransa	18.03.1915 Erenköy açıkları
Mariot Denizaltısı	Fransa	26.07.1915 Nara Burnu
Ocean Zirhlisi	İngiltere	18.03.1915 Boğazın Ege çıkışına doğru
Irresistible Zirhlisi	İngiltere	18.03.1915 Dardanos açıkları
Denizaltı (15) (E-15)	İngiltere	17.04.1915 Kepez'e 10 mil mesafede
Goliath Zirhlisi	İngiltere	13.05.1915 Morto Koyu
Triumph Kruvazörü	İngiltere	25.05.1915 Kabatepe açıklarında
Majestic Kruvazörü	İngiltere	27.05.1915 Seddülbahir fener açığı

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Gökçeada, Lapseki, Gelibolu ve Ayvacık ilçelerinde sörf turizmi yapılmaktadır. Ülkemizin önemli rüzgâr sörfü merkezlerinden olan Gökçeada sörf turizmi için gelişime en uygun yer olarak öne çıkmaktadır.

B. Termal Turizm

Çanakkale'nin yüksek potansiyele sahip olduğu diğer bir alan ise termal turizmdir. İlide toplam 27.500 hektar alanda 11 adet jeotermal saha bulunmaktadır⁵. Termal destinasyon planlama kriterleri doğrultusunda Güney Marmara Termal Turizm Bölgesinde, Çanakkale ilinde 4 alanda diğer turizm türlerini de içeren ve yakın çevresindeki doğal ve kültürel değerlerle ilişkilendirilerek destinasyon olabilecek "Termal Turizm Merkezleri" oluşturulmuş ve Çanakkale için 67.500 plan yatak kapasitesi öngörülmüştür. Turizm merkezi dışındaki termal tesislerle toplam yatak kapasitesinin ise 102.500'e yükseltilmesi planlanmaktadır⁶.

Dünyada giderek büyüyen sağlık ve termal turizmi pastasındaki Türkiye'nin payının ve rekabet gücünün artırılması amacıyla hazırlanan "Türkiye Turizm Stratejisi 2006, 2023 Eylem Planı" ana kararları kapsamında Troya Kültür ve Termal gelişim bölgesinde ana tema olarak termal turizm belirlenmiş ve yörenin bölgesel destinasyon olarak geliştirilmesi hedeflenmiştir. Termal turizmdeki tüm yıla yayılan turizm imkânı ve sürekli istihdam, kür uygulamalarının 14 – 21 gün arasında olmasından dolayı yatırım ve işletme karlılığı ve yüksek iç turizm talebi turizmdeki bu alt sektörün önemli bir yatırım alanı olduğunu göstermektedir. Bunların yanı

5. Termal Turizm Master Planı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2007
6. Termal Turizm Master Planı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2007

7. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Çan-Etili Kaplıcaları:

2006 yılında termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Çan ilçesine 16. km. uzaklıktaki Tepeköy'de bulunan kaplıcanın suları kükürtlüdür. Sertlik derecesi 42 olan kaplıcanın kaynak sularının sıcaklığı 37-48,7 derece arasında değişmektedir. Kaplıcada otel, kür için banyo ve havuzlar mevcuttur. Ayrıca Bardakçılar Köyü'nde de şifalı bir kaplıca bulunmaktadır. Çan-Etili Kaplıcaları Sağlık Bakanlığında ruhsatlıdır.

Yenice-Hıdırlar Kaplıcaları:

2006 yılında termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Yenice ilçesi Hıdırlar Köyünde eski adı Agonya olan mevkidedir. Kaplıca tesisleri yemyeşil bir alan üzerine kurulmuş olup denizden yüksekliği 800 metredir. Kaplıcadan çıkan sular birkaç yerden kaynamaktadır.

Ayvacık-Tuzla Kaplıcaları

2006 yılında termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Ayvacık Tuzla Köyü'nün doğusunda bulunan ve içerisinde 80 derecelik termal suyu olan alan Çanakkale Valiliği tarafından kaplıca olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca sıcak su kaynağının yanında çamur banyosu da yapılmaktadır.

Ayvacık-Küçükçetmi Kaplıcaları:

Küçükçetmi Kaplıcası Tesisleri yeşillik bir alan üzerine kurulmuştur. Bu yüzden dinlenme tesisi olarak da kullanılabilir. Tesislerde hamam, otel ve havuzlar mevcuttur. Suyun sıcaklığı 41 derecedir.

Biga-Kırkgeçit kaplıcaları

2005 yılında termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Kaplıcalar Biga ilçesi Ilıcabaşı Köyü mevkiindedir. Suyun sıcaklığı 52 derece olup Sağlık Bakanlığında ruhsatlıdır.

Lapseki-Kocabaşlar Kaplıcaları

Lapseki ilçesinin güneydoğusundaki Kocabaşlar köyünde bulunan kaplıcanın sıcaklığı 36,5 derecedir.

Bayramiç-Külcüler Kaplıcaları

Bayramiç ilçesinin 18 km. doğusunda bulunan Külcüler Kaplıcasının suları 29-34,5 C sıcaklığında.

Bayramiç-Yukarıpalamut Kaplıcaları

Bayramiç ilçesinin 12 kilometre kuzey batısında bulunan Palamutoba ılıcası suyu Ilıca Deresi adı ile anılan dar ve iki tarafı sarp ve kayalık yamaçlardan oluşan derenin içinde kaynamaktadır. Suyun sıcaklığı 34 derecedir.

Tablo 3: Çanakkale İli Termal Tesis Yatak Durumu

TERMAL ALANLAR	Planlı Yatak Sayısı	Tahsis Konu Yatak Sayısı	Tahsis Konu Parsel Sayısı
Ezine-Kestanbol	20.000	5.000	10
Çan-Etili	25.000	6.000	12
Yenice-Hıdırlar	30.000	10.000	20
Ayvacık-Tuzla	13.000	4.000	8
Ayvacık-Küçükçetmi	2.000	-	-
Biga-Kırkgeçit	2.500	-	-
Lapseki-Kocabaşlar	2.000	-	-
Bayramiç-Külcüler	1.500	-	-
Bayramiç-Yukarıpalamut	2.000	-	-
TOPLAM	98.000	25.000	50

Kaynak: Termal Turizm Master Planı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2007

C. Eko-turizm

Eko-turizm, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaret⁸ olarak tanımlanabilir. Genellikle küçük gruplar halinde ailelerin işlettiği küçük tesislerde, geleneksel mimarinin ve yerel kaynakların kullanımını hedefleyen bir turizm çeşididir. Amacına uygun gerçekleştirildiği takdirde hassas ekosistemlerin korunmasına katkı sağlayan eko-turizm, turizm bölgelerinde ve çevresinde yaşayan nüfusun sosyo-ekonomik gelişmesi için kaynak yaratabilen önemli bir araçtır.

Çanakkale ve çevresi kalabalık ve popüler tatil beldelerinden sıkılan yerli ve yabancı turistlerin son yıllarda ilgisini çekmeye başlayan sessiz, doğal ve güzel manzaralara sahip eko-turizm alanları bakımından oldukça zengin ve çeşitli bir bölgedir. Ege Bölgesi ile Marmara Bölgesi'ni birbirinden ayıran, Biga Yarımadası'nın en yüksek noktası olan Kazdağı, biyolojik çeşitlilik, flora ve fauna açısından zengin bir potansiyele ev sahipliği yapmasıyla gözde bir eko-turizm merkezi olmaya adaydır.

Bozcaada da sahip olduğu üzüm bağları ve kekik tarlaları ile eko-turizmin geliştirilebilmesine imkân sağlayacak zengin bir ekosisteme sahiptir. Bunlara ek olarak, Türk ve Rum kültürünün birlikteliğiyle oluşan zengin mutfacı, dünyaya sunulabilecek özgün bir gastronomik değerdir. Bozcaada son yıllarda popüler hale gelen ve otantik binalarda kaliteli hizmet sunmayı amaçlayan butik oteller için de uygun bir yöredir. Butik otel işletmeciliği ile Ada halkı turizmden payını alabilecek ve bu tarz otellerin küçük ölçekte yapılar olmaları sebebiyle turizm beldelerinin betonlaşmasının önüne geçilmiş olacaktır.

D. Kültür Turizmi

Binlerce yıllık tarihi zenginliği kültüründe barındıran Çanakkale, geçmişte birçok önemli medeniyete ev sahipliği yapmıştır. İl ayrıca Türk ve dünya tarihinin dönüm noktalarını oluşturan savaşlara sahne olmuştur. Bu medeniyetler ile savaşlara ait çok sayıda kalıntının günümüze ulaşması kenti birçok antik site, ören yeri ve tarihi dokuya ev sahipliği yapar hale getirmiştir. İl sınırları içinde doğal ve kültürel özellikleriyle öne çıkan iki milli park bulunmaktadır.

8. Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN)

1. Milli Parklar

2010 yılı sonu itibarıyla Türkiye’de bulunan 41 milli parktan ikisi Çanakkale sınırları içinde yer almaktadır. Bu parklardan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ve Troya Tarihi Milli Parkı, kentin en önemli kültür turizmi potansiyelini oluşturmaktadır.

Tablo 4: Çanakkale’de Bulunan Milli Parklar

Milli Park	Bulunduğu İl	İlan Tarihi	Alanı (ha)	Önemli Özellikleri
Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı	Çanakkale	1973	33.000	Türk ve dünya harp tarihi, şehitlikler, tabii bitki ve hayvan toplulukları ile jeomorfolojik oluşumlar, turizm, eğitim
Troya Tarihi Milli Parkı	Çanakkale	1996	13.350	Tarihi kalıntılar, harp tarihi ve jeolojik yapı, turizm, eğitim, kültürel zenginlik

a) Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı

Gelibolu Yarımadası’nın güney ucunda, Eceabat ilçesinin hemen hemen bütününe kapsayan ve Çanakkale Boğazı’nın Avrupa yakasında 33.000 hektarlık bir alanı içeren büyük bir parktır. 1973’te kurulan Milli Park, Birleşmiş Milletler Milli Parklar ve Koruma Alanları listesinde yer almaktadır.

Çanakkale deniz ve kara savaşlarının yapıldığı alan olan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, kentin tarihi ve kültürel dokusunda önemli bir yer tutmaktadır. Söz konusu alan, dünya genelinde korunabilmiş nadir savaş alanlarından biri olarak ön plana çıkmaktadır. Milli park mevcut durumuyla yerli talebi karşılamakta zorlanmakta ve ilave çalışmalara ihtiyaç duymaktadır. Milli parkta batık gemiler, toprak siperler, kaleler, burçlar ve savaşla ilgili yüzlerce kalıntıdan başka 250.000’i aşan Türk şehidinin mezar ve anıtları bulunmaktadır. Savaş alanları, mezarlıklar, anıtlar ve savaşla ilgili kalıntılar tarihi sit alanı ve kültürel varlık olarak tescil edilmiştir. Doğal sit alanları içerisinde ise 15. yüzyıl askeri mimarisinin örneklerini içeren kültürel bir miras koleksiyonu bulunmaktadır.

Gelibolu Yarımadası Milli Parkı’nda bulunan şehitlikler ve anıtların bazıları aşağıda tanımlanmıştır.

Çanakkale Şehitler Abidesi: Bu anıt, I. Dünya Savaşında Çanakkale’de şehit düşen 250.000 Mehmetçik’in anısını ebedileştirmek için dikilmiştir. 1954 yılında inşaatına başlanan anıt 1958 yılında tamamlanmıştır. Denizden 50 metre yükseklikteki Hisarlık Burnu üzerinde tüm boğazdan görülebilecek biçimde yapılmıştır. (Yalçın, 1988)

57. Alay Şehitliği: 25 Nisan 1915 günü 57. Alay’ın Avustralya ve Yeni Zelanda Kolordusu (ANZAC) kuvvetlerine karşı canlarını feda ederek bu bölgeyi müdafaa etmelerinin anısına 1992 yılında inşa edilmiştir.

Mehmetçiğe Saygı Anıtı: Çanakkale Savaşları esnasında Türk askerinin cesareti, kahramanlığı ve vatanseverliğinin düşmanları tarafından dahi takdir ve saygıyla dile getirildiğini gözler önüne seren bu anıt 1992 yılında inşa edilmiştir.

Yahya Çavuş Anıtı: Seddülbahir köyünde bulunan anıt 25 Nisan 1915’te çıkarma yapan İngiliz kuvvetlerine karşı koyan Yahya Çavuş ile takımı adına 1962 yılında yaptırılmıştır.

Yeni Zelanda Anıtı: Conkbayırı’nda bulunan Yeni Zelanda Anıtı, 1915 yılında ANZAC kuvvetlerinin bu bölgeye kadar ulaştıklarını belirtmek amacıyla hayatını kaybeden 952 asker anısına yapılmıştır.

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı’nda bulunan İlk Şehitler Anıtı, Havuzlar Şehitliği, Lone Pine Anıtı, Son Ok Anıtı, Zığındere Sargı Yeri Anıtı, Conkbayırı Mehmetçik Anıtı, Conkbayırı Anıt ve Mezarlığı, Helles Anıtı ve Fransız Mezarlığı diğer şehitlikler ve anıtlardan bazılarıdır.

b) Troya Tarihi Milli Parkı

Troya yalnız Çanakkale’nin değil dünyanın en önemli yerlerinden biridir. Milattan önce 3000 yılından 300 yılına dek dokuz kez kurulan şehrin kalıntıları Çanakkale’den 32 km uzaklıkta Dümrek Kara Menderes Çayı’nın karıştığı yerde, Çanakkale Boğazı’na egemen Hisarlıktepe’dedir.

Troya Tarihi Milli Parkı’nın ana kaynak değerini Troya’lılar ve Aka’ların 10 yıl süren savaşları ve Homeros’un bu savaşları anlattığı epik destanı “İlyada” ile ölümsüzleşen Troya kenti oluşturmaktadır. Dünya arkeolojisi için önemli bir mekan olan milli park ve çevresijeolojik özellikleriyle de ilgi çekmektedir. Troya Antik kenti ve çevresi 1996 yılında Milli park olarak ilan edilmiştir.

En fazla tanınan antik kentlerden olan Troya, Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) dünya ortak miras listesine alınmış bir değerdir. Troya ören yerinden çıkarılan arkeolojik eserlerin korunmasına ve sergilenmesine yönelik bir müze kurulması için gerekli protokol Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Çanakkale Valiliği arasında imzalanmıştır. Müze, Troya Tarihi Milli Parkı içerisinde kamulaştırılan yüz dönümlük bir araziye yapılacak Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nce düzenlenen “Troya Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması”nı kazanan projenin uygulanmasıyla gerçekleştirilecektir. Yarışma 27 – 29 Mayıs 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarıyla sonuçlandırılmıştır.

2. Antik Kentler, Ören Yerleri ve Müzeler

AlexandriaTroas: Büyük İskender'in komutanlarından Antigonos tarafından M.Ö. 310 yılında kurulmuştur. Güçlü ve zengin bir ticaret merkezi olarak gelişen kent Romalılar döneminde de önemini sürdürmüştür. Antik kentte bulunan tiyatro, saray, tapınak, agora, hamam ve nekropol alanları ile liman ve kenti çevreleyen surlar bugün gezilebilmektedir. Antik kentte kazı çalışmaları halen devam etmektedir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011)

Assos (Behramkale): Çanakkale ilinin Ayvacık ilçesine bağlı Behramköy'ün yanında Edremit Körfezi ile Midilli'ye bakan yerdedir. Assos'un önemi özellikle AleksandriaTroas'tan Bergama'ya kadar giden yola hakim olmasından kaynaklanmaktadır.

Chryse: Homeros'un İlyada Destanı'ndan adı geçen kent bugünkü Gülpınar'dadır. Kalıntıları arasında Apollon Smintheus Tapınağı, Roma Hamamı ve diğer Bizans yapıları bulunmaktadır.

Dardanos: Çanakkale'ye 11 km uzaklıktaki Kabaklı Çayı kıyısında kurulmuştur. Çanakkale Boğazı yöresinde kurulan en eski kenttir. Antik kentte bulunan kalıntıların bir bölümü Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. (Gürdal, 1996)

Bunların dışında Çanakkale'de Parion, Priapos, Neandria, Sigeon, Maydos, Uğurlu Köyü Höyüğü ve Yeni Bademli Höyüğü olmak üzere çok sayıda antik kent ve ören yeri bulunmaktadır.

Çanakkale müzeler yönünden de zengin bir ildir. Bünyesinde tarih öncesi çağlardan günümüze kadar Çanakkale ve çevresinde yaşamış toplumların kültür ve sanat eserlerinin sergilendiği Çanakkale Müzesi'nde 30.285 adet eser sergilenmektedir. Diğer Müzeler ise Tablo.5'te gösterilmektedir.

Tablo 5: Çanakkale Müze ve Ören Yerleri Ziyaretçi Sayıları

Ören Yeri / Müze	Toplam Ziyaretçi	
	2009	2010
Çanakkale Müzesi	10.408	11.436
Assos	82.805	93.706
Kilitbahir Kalesi	26.938	29.341
Troya	367.897	411.933
ApollonSmintheus	3.655	5.001
AlexandriaTroas	3.784	8.040
TOPLAM	495.487	559.457

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

3. Festivaller

Çanakkale içeriklerine göre farklılıklar gösteren birçok festivale ev sahipliği yapmaktadır. Bozcaada Kültür Sanat ve Bağbozumu Festivali, Çanakkale Belediyesi Uluslararası Troia Festivali, Gökçeada Film Festivali, Ayvacık Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali Çanakkale'de gerçekleştirilen festivallerden bazılarıdır. Bölgede gerçekleştirilmekte olan festivallerin desteklenmesi, bölgenin adının ulusal ve uluslararası düzeyde duyurulması açısından oldukça önemlidir.

Çanakkale, her türlü alternatif turizm türünün rahatlıkla yapılabileceği yüksek bir potansiyele sahiptir. Bahsi geçen turistik değerlerin mekânsal dağılımı Harita 3'te gösterilmiştir.

Harita 3. Çanakkale Turizm Potansiyelleri Haritası

III. Turizm Altyapısı

Çanakkale ili turistlerin yoğun olarak geldiği İstanbul ve İzmir gibi metropollere yakın olmasına rağmen yerli ve yabancı turistlerin bahsi geçen zenginliklerin ve turistik değerlerin farkında olmaması sebebiyle bir durak değil geçiş noktası olarak görülmektedir. Özellikle kültür turizmi amacıyla Gelibolu'ya gelen yabancı turistler ziyaretlerini tamamladıktan sonra güney bölgelere geçip orada konaklamaktadır. Bu durum İl'in turizm pastasından hak ettiği payı alamamasına neden olmaktadır. İl'de nitelikli konaklama, eğlence, yeme-içme tesisleri ve seyahat acentelerinin eksikliği de turizmin İl ekonomisine katkısını sınırlayan temel sebeplerdendir.

A. Konaklama ve Tesisler

TÜİK 2009 yılı verilerine göre Türkiye'deki 2.625 turizm işletme belgeli tesisten yalnızca 39'u Çanakkale'dedir. Belediye belgeli tesis sayısı ise 2009 yılı için 187'dir. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 2010 verilerine göre ise Türkiye'deki 3.524 turizm işletme belgeli tesisin 41'i Çanakkale'de bulunmaktadır. 2011 yılı verileri incelendiğinde ise ildeki toplam tesis sayısının 362 olduğu görülmektedir. Çanakkale'de turizmin ön planda olan bir sektör oluşu göz önüne alındığında tesis sayısının yetersizliği görülmektedir.

Tablo 6: Konaklama Tesis, Oda ve Yatak Sayıları

	YIL	Tesis Sayısı		Oda Sayısı		Yatak Kapasitesi	
		Belediye Belgeli	Turizm İşletme Belgeli	Belediye Belgeli	Turizm İşletme Belgeli	Belediye Belgeli	Turizm İşletme Belgeli
Çanakkale	2006	187	36	3.500	1.979	7.887	4.012
	2007	187	37	3.500	2.014	7.887	4.082
	2008	187	37	3.500	1.993	7.887	4.048
	2009	187	39	3.505	2.038	7.903	4.126
	2010	-	41	-	2.135	-	4.303
	2011	314	48	5.291	2.363	12.405	4.769
Türkiye	2006	7.033	2.475	173.632	241.702	395.671	508.632
	2007	7.073	2.514	175.261	251.987	399.110	532.262
	2008	7.064	2.556	174.859	268.633	397.684	567.470
	2009	7.115	2.625	176.637	289.383	402.289	608.765
	2010	-	3.524	-	414.392	-	882.449
	2011	8.893	-	223.025	-	504.877	-

Kaynak: TÜİK, Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 7: Turizm İşletme Belgeli Otellerin İlçelere Dağılımı (2010)

İLÇELER	SAYI	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
MERKEZ	18	1.163	2.313
AYVACIK	9	415	833
BİGA	3	137	276
BOZCAADA	3	69	144
GELİBOLU	2	108	216
GÖKÇEADA	2	75	158
ECEABAT	1	72	180
ÇAN	1	42	69
YENİCE	1	30	66
LAPSEKİ	1	24	48
TOPLAM	41	2.135	4.303

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Çanakkale’de bulunan turizm işletme belgeli otellerden 18’i merkezde, 9’u İl’in en önemli kıyı turizmi merkezi olan Ayvacık’ta bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2011 yılında Çanakkale’ye toplam 1.397.298 (hem belediye belgeli, hem turizm işletme belgeli tesis konaklamaları baz alındığında) turist gelmiştir. Bu turistlerin 445.766’sı yabancı uyrukludur. 2011 yılı için Türkiye genelinde ortalama (yerli ve yabancı karışık) konaklama süresi 3,2 geceyken, Çanakkale’de ortalama geceleme 1,4 olarak gerçekleşmiştir. Çanakkale, turizm işletme belgeli tesislerde doluluk oranında yüzde 40’lık oranla Türkiye ortalamasının gerisindedir.

Tablo 8: Tesislere Geliş ve Geceleme Sayıları

	YIL	Tesislere Geliş Sayısı		Geceleme Sayısı	
		Vatandaş	Yabancı	Vatandaş	Yabancı
Çanakkale	2006	328.162	94.662	497.169	122.248
	2007	461.903	150.788	668.703	222.999
	2008	505.047	181.065	828.820	244.028
	2009	597.660	183.783	817.387	242.979
	2010	610.332	202.923	895.849	262.061
Türkiye	2006	19.599.148	14.157.056	31.757.529	59.295.248
	2007	24.178.439	19.596.923	41.775.470	74.191.840
	2008	22.755.200	17.762.818	40.326.871	73.590.885
	2009	25.760.739	19.304.422	44.718.277	79.670.940
	2010	28.003.792	25.250.065	49.046.590	100.139.752

Kaynak: TÜİK

Tablo 9: Doluluk Oranları ve İlçelere Göre Dağılımı (2011)

İlçeler	Doluluk Oranı		
	Yabancı	Yerli	Toplam
Merkez	21,02	27,99	49,00
Ayvacık	7,43	17,60	25,03
Bayramiç	4,62	21,65	26,27
Biga	1,09	60,48	61,57
Bozcaada	2,26	26,02	28,28
Çan	0,44	31,11	31,55
Eceabat	4,48	25,46	29,94
Gelibolu	0,55	24,09	24,64
Gökçeada	2,01	12,89	14,90
Lapseki	1,51	19,47	20,98
Yenice	5,35	13,14	18,49
Toplam	13,53	27,34	40,87

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011 yılı Konaklama İstatistikleri

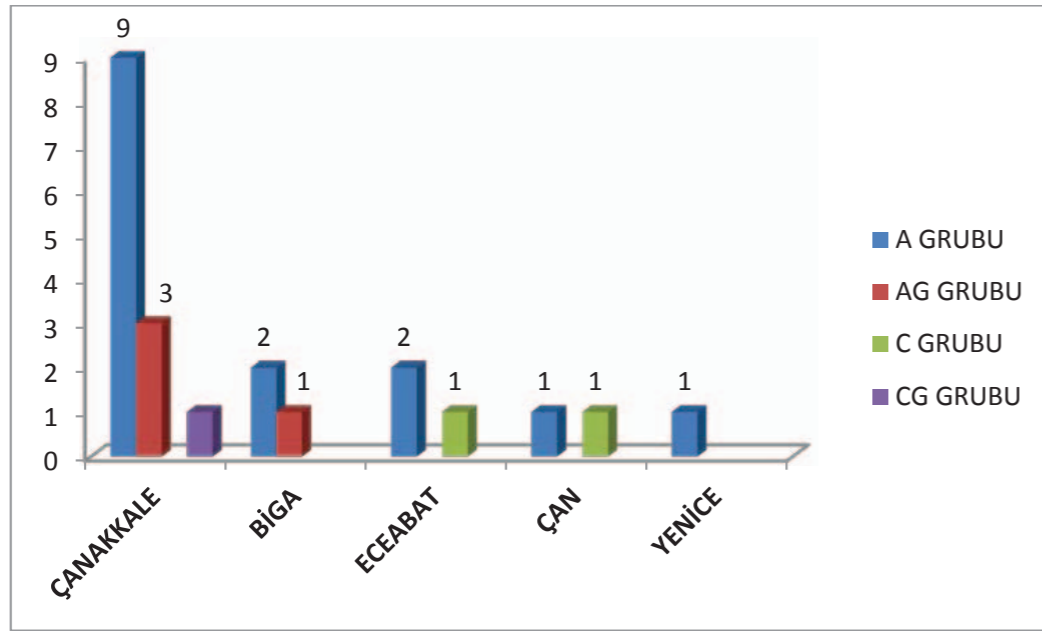
B. Seyahat Acenteleri

Seyahat acenteleri, kâr amacı ile turistlere turizm ile ilgili bilgiler vermeye, paket turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini görmeye yetkili olan, oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acenteleri vasıtası ile pazarlayabilen ticarî kuruluşlardır. Çanakkale’deki seyahat acentelerinin dağılımı Grafik 3’te görülmektedir.

Grafik 3: Seyahat Acenteleri Dağılımı

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

IV. Ulaşım

Bir ilde turizm sektörünün gelişebilmesi için öncelikle ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi zorunludur. Türkiye’de hazırlanan planlarda da ulaşım öncelikli olarak ele alınmış ve özellikle 2023 Turizm Stratejisinde Çanakkale’nin kara, hava ve deniz yolu ulaşımının iyileştirilmesi stratejiler arasında yer almıştır.

Çanakkale, bulunduğu coğrafi konum itibarıyla ana karayolu ulaşım bağlantılarından uzaktır. İl’in demiryolu bağlantısı ise bulunmamaktadır. İlde bulunan iskele ve limanlar aracılığıyla hâlihazırda yolcu ve yük taşımacılığı yapılmasına rağmen bu iskele ve limanların altyapılarında yetersizlikler mevcuttur. İlin Ankara ve İstanbul ile havayolu bağlantısı bulunmaktadır. Çanakkale, Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK) tarafından yayınlanan 2009-2010 dönemi İller arası Rekabetçilik Endeksi raporu erişilebilirlik alt endeksinde 81 il arasında 39. sırada yer almıştır. Çanakkale’nin erişilebilirliğinin zayıf olması turizmin il ekonomisine katkısını önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Ulaşım probleminin çözümüne katkı sağlayacak en önemli proje olarak ise Çanakkale Boğazı geçişli Edirne-İzmir otoyolu projesi gösterilmektedir.

A. Karayolu

Çanakkale sınırları içinde toplam karayolu uzunluğu 2012 yılı başı itibarıyla 1.062 km’dir. Bunun 549 km’si il yolu, 513 km’si ise devlet yoludur. Bölünmüş yol uzunluğu 204 km’dir⁹. Türkiye’de bölünmüş yol ve otoyolların devlet ve il yollarına oranı yüzde 26,7 iken, Çanakkale’de bu oran yüzde 16,7’dir. Yapılacak çalışmalarla 2012 yılı sonuna kadar ilin mevcut bölünmüş yol ağına 32 km daha eklenmesi hedeflenmektedir.¹⁰ İlin karayolu ağı kapsamında otoyol bulunmamaktadır.

9. Karayolları Genel Müdürlüğü

10. Karayolları Genel Müdürlüğü http://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/İller/İlyatirimlari/14_Bolge/17_CANAKKALE.pdf

Harita 4: Bölünmüş Yol Ağı

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü

Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından hazırlanan Uluslararası Ana Trafik Arterleri Oluşturulması Deklarasyonu (AGR) Uluslararası Yol Ağı'nın Güneydoğu Avrupa uzantısında yer alan Türkiye'ye Avrupa'dan iki ana arter girmektedir. Bunlar Bulgaristan sınırından (Kapıkule) giren E-80 ile Yunanistan sınırından (İpsala) giren E-90 numaralı arterlerdir.¹¹ Bu iki ana güzergâh Anadolu üzerinden Türkiye'nin güney ve doğu sınırındaki Ortadoğu ve Asya uluslararası yol ağlarına ulaşmaktadır. Çanakkale iline bağlı Gelibolu, Eceabat, Lapseki ilçeleri E-90 numaralı arter üzerinde bulunmakta olup, bu artere ek olarak E-87 ve E-881 arterleri de bölge sınırları içinde yer almaktadır (Harita 5)

11 Karayolları Genel Müdürlüğü, <http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Kurumsal/UluslararasıProjeler/EYollar.aspx>

Harita 5: Bölgedeki Uluslararası Avrupa Yol Ağı Şebekesi

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü

Bölgede karayolu ulaşımı kısmen yeterli olmakla birlikte, il'in erişilebilirliğini artırmak için ilave düzenlemeler ve yatırımlar gerekmektedir. Söz konusu yatırımlar arasında bölünmüş yollar önemli bir yer tutmaktadır. Turizmin gelişmesi için mevcut karayolu ağında iyileştirmeler yapılması ve turizm merkezlerinin birbirine bağlanması sağlanmalıdır.

B. Denizyolu

Çanakkale ili Ege ve Marmara denizlerine kıyısı bulunan, ulusal ve uluslararası yük ve yolcu taşımacılığında önemli yeri olan bir ildir. 2011 yılı verilerine göre limanlarda işlem gören gemi ve taşınan yolcu sayıları bakımından Türkiye'de birçok kıyı ilini geride bırakmıştır.

Çanakkale - Eceabat arasında karşılıklı olarak 24 saat çalışan feribotlar, Çanakkale Boğazı'nın iki yakasını birbirine bağlayan en önemli denizyolu hattını oluşturur. Gökçeada'ya yıl boyu Çanakkale'den ve Kabatepe'den gemi seferleri yapılmakta ve günübirlik dönüş imkânı bulunmaktadır. Ayrıca her iki Adaya da Çanakkale'den deniz otobüsü ile ulaşım sağlanmaktadır.

Tablo 10: Kabotajda Taşınan Yolcu Sayısı, 2011

HAT	YOLCU (ADET)
Gelibolu – Çardak	1.073.009
Gelibolu – Lapseki	2.246.947
Çanakkale – Kilitbahir	964.738
Çanakkale – Gökçeada	-
Çanakkale – Eceabat	3.718.095
Kepez – Eceabat	33.455
Karabiga – Barbaros	9.661
Kabatepe – Gökçeada	251.098
Geyikli Yükyeri - Bozcaada	577.383
Çanakkale- Bozcaada	-
TOPLAM	8.874.386
TÜRKİYE TOPLAMI	156.968.095

Kaynak: İller Bazında Denizyolu Taşıma İstatistikleri, 2011, T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü

Harita 6: Çanakkale Liman Haritası

Kaynak: T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2007 yılında hazırlanan Güney Marmara Bölgesi Termal Turizm Master Planı'nda bölgenin en önemli eksikliği olarak ulaşım imkânlarının yetersizliği gösterilmiştir. Uzun bir kıyı şeridinde sahip olunmasına rağmen, deniz ulaşımından yeterli ölçüde faydalanılmamaktadır. Çanakkale ilçeleri arasındaki denizyolu ulaşımının da iyileştirilmesi gerekmektedir.

C. Havayolu

İlde Çanakkale ve Gökçeada Havaalanları olmak üzere iki adet havaalanı bulunmaktadır. İlin havayolu bağlantılarını oluşturan Çanakkale Havaalanı 1995 yılında hizmete girmiştir. Haftanın yedi günü İstanbul Sabiha Gökçen ve Ankara Esenboğa Havalimanı'ndan karşılıklı olarak tarifeli seferler düzenlenmektedir. Bunun yanında az sayıda tarifersiz dış hat uçuşları da yapılmaktadır. Yıllık 300.000 yolcu kapasitesi ile hem sivil hem de askeri kategoride hizmet veren Çanakkale Havaalanı'nın 1800 metre olan pist uzunluğunun 2400 metreye çıkarılması çalışmaları halen devam etmektedir.¹² Yolcuya açık alanlar 144 m² olup 40 araçlık otopark kapasitesine sahiptir. 2008 yılında açılan yeni terminal ve son dönemdeki fiziki mekanlara yönelik çalışmalarla iyileştirmeler sağlanmış, gelen uçak ve yolcu sayılarında artış gözlenmiştir.

12 Çanakkale Rekabet Analizi, Bölgesel Kalkınma Araştırma Raporu, 2010

V. Çanakkale Turizm Çalıştayında Belirlenen Sorunlar ve Çözüm Önerileri

A. Pazarlama ve Tanıtımın Etkinleştirilmesi

Çanakkale’de turizm ürünlerinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi katılımcıların önemle üzerinde durduğu konuların başında gelmektedir. Gecelemenin düşük olması şehrin bir destinasyondan çok bir geçiş bölgesi olarak görülmesine bağlanmaktadır. Buna önerilen çözümlerden biri turistlerin ilgi duyabileceği aktivitelerin artırılmasıdır. Gelibolu Milli Parkı yerli, Troya Tarihi Milli Parkı ise yabancı turistleri çeken iki önemli ziyaret noktasıdır. Buraları gezen turistler için akşamları Çanakkale Savaşı ya da Troya ile ilgili bir tiyatro gösterisi sayesinde turistlerin bir gece daha konaklamasını sağlanabilir. Konaklamayı uzatmak için bir diğer fikir de Çanakkale-Troya arasında bisiklet yolu yapılarak ve gerekli aydınlatma sağlanarak bisiklet turizmi yapılması gibi aktivitelerin oluşturulmasıdır. Ayrıca kent içinde cazibe merkezleri yaratılmalı ve turistlerin zaman harcayabileceği aktiviteler olmalıdır. Bu sayede Troya ya da Gelibolu için gelen turistlerin konaklaması uzatılabilir.

Troya Tarihi Milli Parkı’ndan çıkarılan arkeolojik eserlerin korunmasına ve sergilenmesine yönelik Tevfikiye Köyü’nde yapılacak Troya Müzesi için mimari proje elde edilmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığınca düzenlenmiş olan Troya Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması sonuçlanmıştır. 2015 yılında tamamlanması planlanan müze, Troya Tarihi Milli Parkı’nın tanıtılması ve markalaşarak dünya turizmüne kazandırılması yönünde önemli bir adım olacaktır.

Turistik yörelerin tanıtımı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında 4848 Sayılı Kanununun 14. Maddesi uyarınca Tanıtma Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Ülkemizin millî, manevî, tarihî, kültürel, sanatsal ve turistik değerlerinin yurt içi ve yurt dışında tanıtımını yapmak, yaptırmak, bu amaçla yurt içinde ve yurt dışında kongre, fuar, sergi, festival ve benzeri faaliyetleri düzenlemek veya düzenlenmiş olanlara katılmak, bu yönde faaliyet gösteren yerli veya yabancı, kamu veya özel kurum, kuruluş, topluluk ve kişileri desteklemek, yönlendirmek ve bunlar arasında gerekli işbirliğini sağlamak bu görevlerin arasındadır. Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2010 yılı içinde Bulgaristan’ın başkenti Sofya’da 27. Uluslararası Tatil ve SPA Fuarı, Avustralya’nın başkenti Sydney’de Travel Expo Fuarı, Romanya’nın başkenti Bukreşte TTR Romanya T.F. Fuarı, Finlandiya’nın başkenti Helsinki’de Matka 2010 Fuarı, Rusya Federasyonu’nun başkenti Moskova’da 5. International TradeFairfor-Luxury Travel, Japonya’nın başkenti Tokyo’da Jatu World TourismCongressand Travel Fair, ve Yunanistan’ın Selanik kentinde düzenlenen 26. Selanik Philonxenia Turizm Fuarına katılım sağlayarak Çanakkale ilinin turizm potansiyelini tanıtmıştır. Çalıştay katılımcıları fuarlara katılmaları olumlu bulduklarını, yurtdışı tanıtımların profesyonelleşerek devam etmesi beklentisinde olduklarını ve değişik pazarlar için değişik ürünlerin vurgulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Fuarlara çok nitelikli çalışmalar eşliğinde gitmenin önemli olduğu üzerinde durulmuştur. Katılımcılar, tanıtım faaliyetlerinde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nün yalnız bırakılmadığını, yerel aktörlerin inisiyatif olarak tanıtım çalışmalarına katkıda bulunduğu bahsetmişlerdir. Örneğin Çanakkale Turistik Otelciler İşletmeleri ve Yatırımcıları Birliği Derneği’nin (ÇATOD) gerek fuarlara katılım gerek tanıtım materyalleri hazırlanması konusunda faal olduğu, bu gibi sivil toplum kuruluşlarının tüm bölgeye yayılması gerektiğini belirtmişlerdir. Önemle üzerinde durulan husus, etkin bir örgütlenme düzeyinin turizm sektörünün rekabet gücüne olumlu katkıları sağlayacağı olmuştur.

Tablo 11: Çanakkale Havaalanı Uçuş Trafikçi

TÜM UÇAK TRAFİKİ		2010			2011		
		İÇ HAT	DIŞ HAT	TOPLAM	İÇ HAT	DIŞ HAT	TOPLAM
ÇANAKKALE HAVAALANI	TİCARİ	343	2	345	1.248	-	1.248
	TÜM	1.266	18	1.284	2.680	19	2.699
TÜRKİYE	TİCARİ	409.402	399.739	809.141	459.059	433.080	892.139
	TÜM	497.862	421.549	919.411	579.488	462.881	1.042.369

Kaynak: Devlet Hava Meydanları İşletmesi

İnsani yardım amaçlı uçuşlara yönelik hizmet verecek olan Gökçeada Havaalanı ise 2010 yılında açılmıştır.¹³ Halen Gökçeada Belediyesi tarafından Ada’ya tarifeli seferlerin başlaması için girişimlerde bulunmaktadır. Tarifeli seferlerin başlaması Ada’nın sörf turizmi potansiyelinden üst düzeyde yararlanılmasını sağlayacaktır.

İl havaalanlarının geliştirilmesi ve havayolunun diğer ulaşım yollarıyla birbirini tamamlar bir yapıya dönüştürülmesi halinde, hava ulaşımı önemli bir seçenek haline gelecek ve İl’in erişilebilirliğini artıracaktır.

13. Devlet Hava Meydanları İşletmesi

Katılımcılar insanların günümüzde bir ağ toplumu içinde yaşadığını, geleneksel reklam araçlarının artık hedef kitleye ulaşmada yetersiz kaldığını, etkin bir tanıtım ve pazarlama stratejisi için internet ve sosyal medyanın kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca turistik işletmelerin tümünün iyi hazırlanmış web sitelerine sahip olması gerektiği vurgulanmış, bunun için devletin gerekli teşvik mekanizmalarını oluşturması istenmiştir.

Yabancı turistlerin özellikle ilgi gösterdiği Troya Tarihi Milli Park'ına son zamanlar da Japonların yoğun ilgisi olduğundan bahsedilmiştir. Oysa aynı ören yerine Balkanlardan gelen turistlerin ilgisinin kısıtlı olduğu, Bulgar, Yunan ve Romen turistlerin ağırlıklı olarak deniz turizmi için geldikleri belirtilmiştir. Dolayısıyla katılım sağlanan Balkan fuarlarında deniz turizmiyle ilgili aktivitelerin vurgulanmasının isabetli olacağı üzerinde durulmuştur. Öte yandan Avustralyalı ve Yeni Zelandalı turistler Anzakları anmak üzere düzenlenen «Şafak Ayını» gibi aktivitelere ilgi duydukları ve Çanakkale ziyaretlerinin Gelibolu merkezli olduğu kayda geçmiştir. Gidilen yurtdışı fuarlarda bu gözlemlerin önemsenmesi ve talep görecektür ürünler tanıtımda öncelik verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Turistik ürünlerin pazarlanmasında iç ve dış turizm için ayrı stratejiler geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

B. Turizm Ürünleri Çeşitliliğinin Artırılması

Bir bölgenin turizmde rekabet gücünün önemli bir göstergesi olan konaklama sürelerinin uzatılması için turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Çanakkale bölgesi hâlihazırda çok önemli potansiyelleri içinde barındıran tarihi ve kültürel bir dokuya ve doğal güzelliklere sahiptir. Tüm bunlar bölgeye alternatif turizm imkânlarının ziyadesiyle yapılabileceği bir turizm altyapısı sağlamaktadır.

Çanakkale deyince akla antik çağlardan başlayıp günümüze uzanan bir kültür mirası gelmektedir. Şehrin tarihi ve kültürel potansiyeli Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ve Troya Tarihi Milli Park'ından ibaret değildir. Kazıları devam etmekte olan Alexandria Troas, Assos ve diğer ören yerleri de ilin zenginlikleri arasındadır. Ancak tarih ve kültür turizmi, yapısı gereği genelde kısa konaklamaları da beraberinde getirmektedir. Kalış sürelerinin uzatılması için tarih ve kültür turizminin termal, kırsal, doğa ve spor (sörf ve dalış) turizmi gibi diğer turizm türleriyle entegre bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

Termal turizm, ülkemizin hatırı sayılır termal kaynaklara sahip olmasına rağmen, ülke turizminden hâlâ yüzde 1 seviyesinde pay almaktadır. Bu durum Çanakkale'de de farklı değildir. Bu sebeple Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007-2013 kapsamında termal turizm için 4 bölge oluşturulmuştur. Bu dört bölgeden biri Çanakkale, Balıkesir ve Yalova illerini içeren Güney Marmara Bölgesidir. Bu bölgelerde termal turizm merkezleri belirlenmesi ve termal turizmin altyapı ve üstyapısının geliştirilmesine yönelik stratejiler hayata geçirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından öngörülmüştür. Bu çerçevede, Çanakkale ilinde dört "Termal Turizm Merkezi" oluşturulmuştur. Ayrıca Sağlık Bakanlığı da bu turizm alanına destek olmak için bünyesinde «Sağlık Turizmi Birimi» kurmuştur.

Ancak Çanakkale ilinde termal turizm istenilen hızda gelişmemektedir. Termal suyun yatırımcıya tahsisini "Turizm Alan ve Merkezlerinde Yer Alan Termal Suların Kullanma Hakkı ve İşletme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" düzenlemektedir. Bu yönetmelik uyarınca termal suların kullanılma izinlerinin verilmesi aşamasında yatırımcıdan teminat mektubu istenmektedir. Bu mektubun bedelinin 5 yıldızlı bir otel için yatırım bedelinin yüzde 5'i civarında olduğundan bahsedilmiştir. Teminat mektubu miktarlarında Bakanlık tarafından bölgeler arasında fark gözetilmemektedir. Çalıştay katılımcıları bunun küçük yatırımcı için zorluk oluşturduğunu belirtilip, özellikle Çanakkale gibi turizmin gelişme aşamasında olduğu bölgelerde termal turizmi teşvik amacıyla teminat mektubu miktarlarının düşürülmesini önermişlerdir.

Planlama aşamasında termal turizm için tahsis edilecek kamu arazilerinin belirlenmesinde sorun olmasa da, pratikte sorunların yaşandığı ifade edilmiştir. Arazi tahsis işlemleri 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu ve "Kamu Arazisinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik" çerçevesinde yürütülmektedir. Yatırımcıya arazi tahsisi termal turizmin gelişmesinde en önemli teşviklerden birisi olarak belirtilmiştir. Katılımcıların vurguladıkları üzere özellikle Ezine-Kestanbol ve Yenice-Hıdırlar'da kaliteli tesislere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu konuda bir öneri, Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından belirlenecek ölçütlere uyan, yüksek kaliteli termal tesislere uygulanan vergi indirimleri gibi teşviklerin artırılmasıdır.

Bir diğer şikâyet edilen nokta da teşviklerin yeterince bilinmemesidir. Hâlihazırda Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odası ile Güney Marmara Kalkınma Ajansı teşvikler konusunda tanıtım toplantıları düzenlemektedir. Bu toplantıların artarak sürmesi turizm sektörüne girmeyi amaçlayan yatırımcıların işini kolaylaştıracaktır. Teşviklerin daha fazla anlatılıp, rehberlik hizmeti verecek arayüz kurumların etkinliklerini artırması gerektiği ifade edilmiştir.

Termal turizmin geliştirilmesi termal kütlerin 2-3 hafta sürmesi dolayısıyla ortalama konaklama sürelerinin uzamasına hizmet edecektir. Ancak katılımcıların ısrarla üzerinde durdukları nokta termal, doğa, deniz ve spor turizm ürünlerinin beraber geliştirilmesi ve entegre bir şekilde pazarlanmasıdır. Şehre termal turizm dolayısıyla gelecek turistlerin kalış süreleri diğer turistik ürünlerin varlığıyla artacak ve turistlerin Çanakkale deneyimi zenginleşecektir. Termalin yanında Kaz Dağları'nda geliştirilebilecek bir diğer turizm türü ise sağlık turizmidir. Kaz Dağları'nın yüksek oksijen yoğunluklu temiz havasının göğüs hastalıkları ve astım hastalarının tedavisinde faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Çanakkale ili bahsi geçen diğer türlerin geliştirilmesi açısından yüksek potansiyele sahip bir ildir. Doğa turizminde ilin en önemli kaynaklarından olan Kaz Dağları korunmalı ve yapılacak faaliyetler çevre yönetmeliklerine uygun bir şekilde koruma-kullanma dengesine uygun şekilde yapılmalıdır. Kaz Dağları'nın Balıkesir'de kalan kısmı hali hazırda milli park olarak koruma altına alınmıştır. Çanakkale'deki kısmının da milli park olması dile getirilmiştir. Bu konuda katılımcıların parmak bastıkları önemli bir problem ise Kaz Dağları eteklerindeki düzensiz yapılaşmanın ekosisteme zarar verdiği ve uzun vadede zararlı sonuçlar doğurabileceğidir. Bölgede yapılacak turizm yatırımlarında da koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kaz Dağlarıyla beraber, İntepe, Yenice, Ayvacık ise kırsal turizmin gelişmesine aday bölgelerdir.

Çanakkale ilinde deniz turizmi için sezon kısadır. Deniz turizmi mevsimsel olduğu için sadece deniz turizmine bağlı çalışan işletmeler kalifiye elemanları tutmakta ve dolayısıyla kalitelerini korumakta güçlük çekmektedirler. İldeki deniz turizmi, batıklara dalma olanaklarını artırarak, sörf ve yamaç paraşütü sporu imkânları geliştirerek ve yatçılık için marina inşa ederek zenginleştirilebilir. Çanakkale sularının barındırdığı gemi enkazlarına hiç değilse kontrollü olarak dalış izni verilmelidir. Örneğin, özellikle İngiliz ve Avustralyalıların ilgisini çeken, Çanakkale Deniz Savaşları sırasında U-21 Alman Denizaltısı tarafından batırılan İngilizlerin amiral gemisi Majestic'e dalış izni bulunmamaktadır. Bu ve benzeri batıklara verilecek izin sayesinde Çanakkale'ye her yıl binlerce turist gelmesi sağlanabilir. Bu batıklar sadece yabancı turistler için değil ülkemiz dalgıçları için de çok çekicidir. Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu Çanakkale batıklarına dalış izni verilmesi için inisiyatif alma hazırlığı içindedir.

Halen Çanakkale Belediyesinin işlettiği 70-100 yat kapasiteli marinaya ek olarak Çanakkale Sanayi ve Ticaret Odası 250-500 yat kapasiteli bir marina için fizibilite çalışması başlatmıştır. Bu proje gerçekleştiğinde Çanakkale, Marmara Denizi'ndeki marinalardan yola çıkarak Güney Ege ve Akdeniz sahillerine inen yatların uğrak noktası olacaktır. Ayrıca yapılması planlanan kruvaziyer limanı sayesinde şehre yüksek gelir grubundan turistler çekilmesi sağlanacaktır.

Kongre turizmi konusunda katılımcılar farklı görüşler dile getirmişlerdir. Ankara ve İstanbul'a havayolu bağlantısı ve gelişmekte olan dinamik bir üniversiteye sahip olması vesilesiyle İl'de kongre turizminin kolayca gelişebileceğini savunanlar olduğu gibi, bu alanda pazar payı yüksek Antalya ve İstanbul gibi şehirlerle fiyat açısından rekabet etmenin çok zor olduğunu savunanlar da olmuştur. Şehrin yüksek yatırımlar gerektiren kongre turizmi için kapsamlı bir fizibilitesinin yapılması gerekmektedir.

C. Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesi

Hizmet kalitesi doğrudan müşteri memnuniyetini etkileyen önemli bir faktör olarak kenti ziyaret eden turistlerin Çanakkale deneyimini konusunda belirleyicidir. Nitelikli tesis eksikliği katılımcılar tarafından özellikle belirtilen bir sorundur. Bu sorunun ancak şehre yatırımcı çekilerek çözülebileceği belirtilmiştir. Yerli ve yabancı yatırımcıya verilecek teşviklerin yöreye özgü olması ve çeşitlendirilmesi gerektiği dile getirilmiş ve bu sayede çekilecek yatırımlarla İl'deki sektörün rekabet gücünün artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Marka haline gelmiş zincir otellerin şehre çekilmesinin turistlerin ilgisini artıracacağı vurgulanmıştır. Mevcut tesislerin genellikle yorgun tesisler olduğu ve bir kereye mahsus olmak üzere tesis iyileştirmeleri için devletin vergi indirimi ve destek sağlaması gerektiği belirtilmiştir. Bu sayede önce nitelikli ve kaliteli hizmet sağlanarak çita yükseltmeli ve yapılacak rutin denetimlerle bu standartların düşmesinin önüne geçilmelidir.

Bu duruma ek olarak Çanakkale turizmi mevsimsel karakterde olduğu için nitelikli eleman çalıştırmak ve bu elemanları tutmak otel işletmecileri için kolay olmamaktadır. Çanakkale'de turizmi tüm yıla yaymadan nitelikli personel sorununu çözmenin zor olduğu dile getirilmiştir. Çanakkale Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ve Meslek Yüksekokulları bünyesinde turizm konusunda lisans ve ön lisans dereceleri verilmektedir. Yüksekokul öğrencileri iyi derece İngilizce, orta seviyede Almanca ya da Japonca bilerek mezun olmaktadır. Kalifiye elemanlara konaklama tesislerinde olduğu kadar Milli Park Kılavuzu olarak da ihtiyaç vardır. Ancak mesleki eğitim almış işgücü, bölgede kalıp turizm sektöründe çalışmıyorsa devamlılık gösteren iş imkânlarına daha sıcak bakmaktadır. Turizm sektöründe istihdam edilen işgücünün niteliklerinin artırılması sunulan hizmetin iyileştirilmesinde önemli bir basamak olacaktır.

Konaklama kalitesi ile paralel bir şekilde şehrin yeme-içme, eğlence ve alışveriş kalitesinin artırılması da önemlidir. Şehrin otantik mutfak kültürünü yansıtan yeterli sayıda restoran bulunmamaktadır. Katılımcılar şehirde gece eğlenilebilecek mekân yetersizliğini vurgulamışlardır. Özellikle geceleri düzenlenecek tiyatro ve konser gibi etkinlikler şehri ziyaret edenlere daha dolu bir Çanakkale deneyimi sunacaktır. Bunun yanı sıra belli turist gruplarının ilgisini çekecek boğazi yüzerek geçme yarışması gibi aktiviteler, hem önemli sayıda yabancı turist çekmekte hem de şehre hareketlilik katmaktadır. Çanakkale Belediyesi tarafından 2010 yılında 47'ncisi düzenlenen Uluslararası Troia Festivali, otel işletmecileri, turizm dernekleri ve seyahat acentelerinin katkı ve desteğiyle daha ilgi çekici hale getirilebileceği vurgulanmıştır. İl'de düzenlenecek festivallerin profesyonelce organize edilmesinin ve katılım sağlanacak turizm fuarlarında tanıtımının önemine dikkat çekilmiştir. Bu şekilde bir aktivite zenginliği sağlanabilirse seyahat acenteleri 3-4 günlük paket turlar düzenleyerek bu etkinlikleri tanıtıp pazarlayabileceklerini belirtmişlerdir.

Avusturalya ve Yeni Zelandalı turistlerin kalış sürelerinin artırılması için İstanbul Beyoğlu'nda bulunan *La Rue Française* (Fransız Caddesi) gibi Avusturalya ve Yeni Zelanda devletlerinin de katkılarıyla *ANZAC Street* oluşturularak bu ülkelerden gelen turistlerin kalış sürelerinin artırılmasına katkıda bulunulabileceği ifade edilmiştir.

Troya Tarihi Milli Parkı çok önemli bir kültür mirasıdır. Ancak bazı turistlerin Troya'yı rehbersiz gezmeleri bunu anlamaları önünde engel teşkil etmektedir. Ayrıca Troya Tarihi Milli Parkı'nın daha bakımlı durumda tutulması gerektiği katılımcılarca belirtilmiştir. Her ne kadar turizmde

ürün çeşitliliği sağlamak hedef olsa da, Troya ve Çanakkale savaşları Çanakkale ilinin turizmi için her zaman odak noktasında olacaktır. İki savaş öne çıkarılarak tematik turizmin kalitesi artırılmalıdır. Bu çerçevede Troya temalı otel, tatil köyü, alışveriş merkezi gibi işletmelerin turistlerin ilgisini çekebileceği vurgulanmıştır.

Katılımcıların ısrarla dile getirdikleri bir diğer sorun turistlerin şehre gelir bırakmasını teşvik edecek alışveriş imkânları ve hediyelik eşya çeşitliliği olmamasıdır. Aynalı Çarşı'nın yeniden düzenlenip şehirde üretilmiş otantik ürünlerin turistlerle buluştuğu bir mekân haline getirilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Hali hazırda Çanakkale ile ilgili Truva atı ve Şehitler Abidesi'nin seramik modelleri dışında hediyelik eşya bulmak zordur. Ayrıca hediyelik eşyalar kaliteli olmayıp, fiyatları da düşüktür. Katılımcılar bu konuda pek çok fikir öne sürmüşlerdir. Örnek vermek gerekirse:

- Ezine peyniri,
- Gelibolu sardalyesi,
- Gökçeada ve Bozcaada'da yetiştirilmiş organik üzümlerden şarap, zeytinlerden butik tarzda paketlenmiş organik zeytinyağı,
- Köylü kadınlar tarafından toplanmış, paketlenmiş ve üzerine el emeği olduğuna dair ibare konmuş Adatepe kekikleri,
- Coğrafi işaret sahibi Çanakkale el halıları,
- Çanakkale'de üretilmiş seramikler.

Sayılanlar Çanakkale'ye has hediyelik ürünler olarak pazarlanabilir. Bu şekilde, hem turistler evlerine Çanakkale'den bir parçayla dönecekler hem de gittikleri yerde Çanakkale'nin tanıtımına katkıda bulunacaklardır. Ayrıca çoğu kırsal alanda üretilecek bu ürünlerin köylülere tarım ve hayvancılıktan başka bir gelir kapısı açarak kırsalda faaliyet çeşitlenmesine katkıda bulunacakları ifade edilmiştir.

Çanakkale'de turiste sunulan hizmetin kalitesi artırmak için bütüncül bir yaklaşım gerektiği, işletmelerin yanı sıra halkın ve esnafın da turizme yaklaşımını geliştirmenin gerekli olduğu belirtilmiştir. Bölge halkının öncelikle kendi tarihi ve kültürel değerlerini tanıyıp benimseyeceği kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Çanakkale Belediyesi'nin halka Troya'yı tanıtma amaçlı faaliyetleri olmuştur. Okulların tarih öğretiminde Homeros'un İlyada Destanı'nın işlenmesi gerektiği vurgulanmış, kompozisyon yarışmaları, okullar arası canlıdırma yarışmaları gibi faaliyetler düzenlenebileceği belirtilmiştir. Ayrıca bölge halkına layıkıyla yapıldığında turizmin önemli bir refah kapısı olduğu bilincini aktaracak ve farkındalık yaratacak çalışmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Turizm konusunda ev pansiyonculuğunun halk tarafından ayıp görülmesi gibi önyargıların da kırılması gerektiği belirtilmiştir. Oysaki Çanakkale halkının evini pansiyonculuğa açması, turistlerin İl'in kültür ve yaşam tarzını daha yakından öğrenmesine vesile olmaktadır. Katılımcıların ifade ettikleri gibi bir turizm bölgesi ancak turiste sunduklarını günlük hayatında yaşıyorsa başarılı olabilir.

Çanakkale esnafının yabancı dil yeteneklerinin geliştirilmesi turist memnuniyetini artırmakta etkili olabileceği dile getirilmiştir. Çok konuşulan İngilizce, Almanca gibi dillerin yanı sıra Balkan ülkelerinden gelen turistlerin ihtiyaçlarına cevap vermek için Bulgarca, Yunanca ve Romence bilen esnafa da ihtiyaç vardır. Bu çerçevede şehir esnafına verilecek pratik dil derslerinin faydalı olacağı ve müşteri memnuniyetini artıracak bir unsur olacağı belirtilmiştir. Ayrıca trafik ve bilgi levhalarında da yabancı dile yer verilmesi şehre gelen turistlerin ulaşımını kolaylaştıracaktır.

D. Altyapı ve Kentsel Planlamanın İyileştirilmesi

İl'in en önemli sorunlarından birisi ulaşım imkânlarının yetersizliğidir. Termal turizm merkezi ilan edilen kimi yörelere karayolu ulaşımın yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Ulaşımı zor olan bir yere konaklama tesisi yatırımı çekmenin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Devam etmekte olan karayollarının yapımının hızlandırılması, yönlendirme levhalarının iyileştirilmesi ve yabancı turistlerin de anlayabileceği hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Altyapı faaliyetlerinin turizm sezonuna sarkmaması gerektiği bilhassa dile getirilmiştir.

Çanakkale'nin hem diğer illerle hem de il içinde erişilebilirlik sorunu bulunmaktadır. Katılımcılar Adalar ve Çanakkale arası feribot seferleri yokluğuna ve Çanakkale'yle ilçeleri arasındaki feribot seferlerinde kimi zamanlarda zaman çizelgesine sadık kalınmadığına ve uzun araba kuyukları oluştuğuna dikkat çekmişlerdir. Bu sıkıntıların giderilmesi için deniz ulaşım noktalarının çoğaltılması gerektiği vurgulanmıştır. Örneğin, Çanakkale ile Küçükkuş, Akçay ve Ayvalık arasında yeni bağlantılar kurulabilir. Truva Tarihi Milli Parkından Şehitler Abidesine denizyoluyla sefer konulursa her iki yeri de görmek isteyen turistlerin ulaşımı önemli ölçüde kolaylaşmış olacağı belirtilmiştir.

Çanakkale Merkez'de iskelede araba park edecek yer olmadığı, şehirde otoparklara ihtiyaç olduğu, şehir merkezi ve tarihi yerler arasında ringe gereksinim duyulduğu belirtilmiştir. Bu uygulamaların şehrin dar caddelerdeki trafik yükünü azaltacağı vurgulanmıştır. Şehir merkezinde tur otobüslerinin park ve seyahati hakkında düzenlemelere ihtiyaç vardır. Ayrıca bazı caddelerin taşıt trafiğine kapatılıp yayalaştırılmasıyla, turistler sokakta daha çok vakit geçirebilir ve daha çok alveriş yapma fırsatı bulabilirler.

Çanakkale'nin tarih ve kültür kenti imajını çirkin yapılaşmalarla hızla kaybettiği ve şehrin doğal güzelliğini örten yapılaşmaya izin verilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kıyı ilçelerinde betonlaşmaya karşı önlem alınması gerektiği belirtilmiş ve bunun da önünün ancak butik otel yapılarak geçilebileceğini vurgulamıştır. Katılımcılar İl genelinde mevcut yapıların iyileştirilmesi ve gereken yerlerde dönüşüm ve gelişim projelerinin başlatılması gerektiğine değinmişlerdir. Çanakkale'nin İl Çevre Düzeni Planı olmayışı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Eylül'11 itibarıyla yaptırılmaya başlanmıştır) turizm ve diğer konularda doğru plan kararlarının alınmasının önünde engel teşkil etmektedir. İl Çevre Düzeni Planına ek olarak yerel ve merkezi aktörlerin işbirliği ile Çanakkale Turizm Master Planı'nın revize edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Çanakkale'nin ortak aklın ürünü olan ve herkesin sahipleneceği bir turizm stratejisi ve vizyonuna ihtiyacı olduğu dile getirilmiştir. Çanakkale Belediyesi'nce Mayıs 2009'da hazırlanan Kent Eylem Planı'nın parçası olan Turizm Eylem Planında bahsi geçen turizmi geliştirme amaçlı projelerin de uygulamaya konmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

E. Koordinasyonun Etkinleştirilmesi

Koruma, sit ve askeri alanlarının yoğun olduğu Çanakkale ilinde yeni turistik tesis yapımının kolay olmadığı çalıştay katılımcılarınca belirtilmiştir. Yeni bir yatırım yapılmak istendiğinde ya da hâlihazırda var olan bir işletmede değişiklikler yapılması arzu edildiğinde gerekli izinlerin alınması noktasında kurumlar arasında yetki karmaşası ve dağınıklığının yanı sıra eşgüdüm eksikliği olduğundan bahsedilmiştir. Ancak çalıştayda hazır bulunan yetkililer bu görüşü paylaşmamış ve sit alanında turizm faaliyeti yapmak isteyenlerin mevzuatı bilmemesinden kaynaklanan sıkıntılar olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sorunu çözmek için örneğin Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı içinde yer alan köylerde bilgilendirme ziyaretlerinde bulduklarından ve izin işlemleri hakkında bilgi verdiklerini ifade etmiş, bu çalışmalarını artırarak devam edeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar özellikle yenileme projelerinin kolaylaştırılması ve bürokratik işlemlerin azaltılması isteğini dile getirmişlerdir.

Genel bütçeden turizm yatırımları, arkeolojik kazı ve tarihi restorasyonlara ayrılan bütçenin artırılması ilde turizmin gelişmesine hizmet edecektir. Bunun yanı sıra, ören yeri gelirlerinin mahallinde kalması ve ören yerlerinin geliştirilmesinde kullanılması konusunda merkezi otoritenin yerele yetki devri yapmasının da gerekli olduğu belirtilmiştir.

Katılımcılar ortak hareket kabiliyetlerinin yaratılması amacıyla sektör aktörleri arasında koordinasyon sağlanmasının önemini vurgulamışlardır. Turizmle ilgili sivil toplum kuruluşları, otel işletmeleri, seyahat acenteleri, belediyeler, turizm eğitimi veren kurumlar ve kamu kuruluşlarının ortak amaçlar çerçevesinde beraber hareket edebilme kabiliyetine sahip olacağı ve ağ ilişkilerini ve güven ortamını tesis edecek çalışmaların gerektiğini belirtmişlerdir. Turizm kümelenme çalışmalarının yapılması için Güney Marmara Kalkınma Ajansı'nın gerekli inisiyatifini oluşturması gerektiği belirtilmiştir.

F. Çevrenin Korunması

Çanakkale'de doğal çevrenin korunmasının turizmin faaliyetlerinin sürdürülebilirliği ve çeşitliliğinin yaratılması açısından çok önemlidir. Kaz Dağları'nın kırsal turizm ve doğa turizmi açısından önemli bir destinasyon noktası olabileceği belirtilmiş, ancak başlatılmak istenen altın madenciliği bunun önünde ciddi tehdit oluşturmaktadır. Bu bölgede yapılması planlanan her türlü faaliyet ve tesisin öncelikle çevresel etki değerlendirmesi yapılması gerektiği ve sürdürülebilir kalkınmanın her daim göz önünde bulundurulması hususu ifade edilmiştir.

Şehirlerarası yollarda çöp toplanmasında bir yasal boşluk olduğu katılımcılarınca dile getirilmiştir. Yabancı turistler tarafından sıklıkla ziyaret edilen Troya Tarihi Milli Parkı çevresinde bile çöplere rastlanabilmektedir. Yol kenarlarına atılan çöpler mücavir alan dışında oldukları için belediyece toplanmamaktadır. Öte yandan Karayolları Bölge Müdürlüğü'nün de çöp toplamak gibi bir sorumluluğu yoktur. Bu yetki karışıklığının giderilmesi ve şehrin imajını doğrudan etkileyen temizliğin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

VI. Ek 1. Çanakkale Turizm Çalıştayı Katılımcı Listesi

KATILIMCI ADI - SOYADI	POZİSYONU	KURUM
ALİ AKOL	BAŞKAN	ÇANAKKALE TURİZM VE OTEL İŞLETMELERİ DERNEĞİ
ALİ ALDEMİR	ÜYE	ÇANAKKALE TURİSTİK OTELCİLER DERNEĞİ
ALİ PARTAL	VALİ YARDIMCISI	ÇANAKKALE VALİLİĞİ
YRD. DOÇ. DR. ALİ YAYLI	ÖĞR. GÖR.	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ASLI TAŞMAZ	UZMAN YAR.	DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
AŞKIN DEĞİRMENÇİ	ÜYE	ÇANAKKALE TURİZM VE OTEL İŞLETMELERİ DERNEĞİ
AŞKIN TEKGÜL		GÖKCEADA SÖRF EĞİTİM MERKEZİ
DURMUŞ KAPLAN	ŞUBE MÜDÜRÜ	ÇEVRE VE ORMAN İL MÜDÜRLÜĞÜ
DUYGU ALBAYRAK	BASIN YAY. VE HALK. İLİŞ. MÜD.	ÇANAKKALE BELEDİYESİ
DOÇ. DR. EBRU GÜNLÜ	ÖĞR. GÖR.	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EDA ÜNVER	UZMAN	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YRD. DOÇ. DR. FERAH ÖZKÖK	MÜDÜR YARDIMCISI	ÇOMU TURİZM İŞLETMELERİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU
DOÇ. DR. GÖKSEL SAZCI	ÖĞR. GÖR.	ÇOMU ARKEOLOJİ BÖLÜMÜ
GÜLTEN YETİŞEN	MÜDÜR	ÇANAKKALE VALİLİĞİ İL PLAN. VE KOORDİNASYON MÜD.
YRD. DOÇ. DR. GÜRHAN AKTAŞ	ÖĞR. GÖR.	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
HALE EVRİM AKMAN	STRATEJİK YÖNETİM VE PLANLAMA KOORDİNATÖRÜ	ÇANAKKALE BELEDİYESİ
YRD. DOÇ. DR. HALUK ERDEM	BÖLÜM BAŞKANI	ÇOMU TURİZM İŞLETMELERİ VE OTELCİLİK YÜKSEK OKULU
HALUK YURTKURAN		OASIS TRAVEL
HANİFİ ARAZ		ANZAC HOUSE TURİZM ŞİRKETİ
HÜSEYİN BARANER	BAŞKAN	TÜRKİYE AVRUPA TURİZM İŞ KONSEYİ
H. HÜSEYİN ÖZCAN		İDA KALE RESORT HOTEL
HÜSEYİN YALMAN	YÖN. KUR. BAŞ.	ÇANAKKALE SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ
İBRAHİM ÖZDEMİR		ÇANAKKALE SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ
İSMET BALKAN		ABİDOS TRAVEL
İSRAFİL ERDOĞAN	İL MÜDÜRÜ	MİLLİ PARKLAR İL MÜDÜRLÜĞÜ
KADİR SAVCI	MÜDÜR YARDIMCISI	ÇANAKKALE İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
KAMİL UZELLİ	BAŞKAN YARDIMCISI	ÇANAKKALE TURİZM VE TANITMA DERNEĞİ
YRD. DOÇ. LÜTFİ ATAY	BÖLÜM BAŞKANI	ÇOMU TURİZM İŞLETMELERİ VE OTELCİLİK YÜKSEK OKULU
M. EMİN GÜLELİ	ÜYE	ÇANAKKALE GİRİŞİMCİ İŞADAMLARI DERNEĞİ (ÇAGİAD)
MEHMET ÖNGEN		ÇANAKKALE GİRİŞİMCİ İŞADAMLARI DERNEĞİ (ÇAGİAD)
MEHMET YALÇIN		ORÇİN APART HOTEL - LAPSEKİ
MELİH AYDIN	ÜYE	BİGA TİCARET VE SANAYİ ODASI
MURAT MIZRAK	BAŞKAN YAR.	ECEBAT BELEDİYESİ
MUSTAFA MUTAY	BELEDİYE BAŞKANI	BOZCADA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
MUZAFFER BAYRAKTAR	BAŞKAN	ÇANAKKALE TARİH VE KÜLTÜR VAKFI
ÖZCAN ALARSLAN	MÜDÜR YARDIMCISI	ÇANAKKALE İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
OSMAN KOÇ	ARAŞTIRMACI	VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
SEDA AZAKLI	UZMAN	TURİZM BAKANLIĞI
SELAHATTİN İŞ	BAŞKAN	ÇANAKKALE LOKANTACILAR ODASI
SEVİL GÖÇMEN	TUR OPERATÖRÜ	WİLUSA TUR
TEVHİT KEKEÇ	KURUL MÜDÜRÜ	ÇANAKKALE KORUMA KURULU MÜDÜRÜ
TUNCAY YÜĞNÜK	BAŞKAN	ÇANAKKALE SOSYOEKONOMİK KOOR. VE GUÇ BİRLİĞİ DER.
TURGAY GÜLEÇ	ALAN KILAVUZU	GELİBOLU YARIMADASI TARİHİ MİLLİ PARKI
YRD. DOÇ. DR. TÜLAY GÜZER	BÖLÜM BAŞKANI	ÇOMU TURİZM İŞLETMELERİ VE OTELCİLİK YÜKSEK OKULU
ÜLGÜR GÖKHAN	BELEDİYE BAŞKANI	ÇANAKKALE BELEDİYESİ
YÜCEL ATALAY	GÖKCEADA BELEDİYE BAŞKANI	GÖKCEADA TURİZM ALT YAPI HİZMET BİRLİĞİ

G. Sınır Ötesi İşbirliklerinin Geliştirilmesi

Çanakkale Yunan Adalarına yakın bir pozisyonda yer almaktadır. Katılımcılar sınır ötesi işbirliklerinin geliştirilmesi ve turizm pazarlaması konusunda ortak hareket edilmesi gibi alanlarda gelişmeler kaydedilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yunanistan ile ilişkilerin güvenlik boyutuna mahkûm olmaması gerektiği, ulusal ve uluslararası konjonktürün çok değiştiği, Avrupa Birliği yolunda ilerleyen ülkemizin daha özgüveni yüksek bir profilden politikalar izlediği belirtilmiştir. Bu bağlamda sivil diyalogların gelişmesine imkân verecek şekilde Yunanistan ile kardeş okullar, kardeş spor kulüpleri gibi yapıların oluşmasının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca hâlihazırda komşularla ortak markalar yaratmanın önünün açık olmadığı katılımcılarca ifade edilmiştir. Yunanistan'la sağlanacak vize kolaylıkları, yeni hudut kapısı ilanı ve gümrükler belirlenmesi yoluyla Çanakkale'nin ticari bir merkez olmasının yapıtaşları döşeneceği ve ticaretin ilişkileri yumuşatıcı etkisinin Ege'de barış rüzgârları esmesine katkıda bulunacağı ifade edilmiştir.

